

Förslag på möjliga hållbarhetskriterier för förpackningar/emballage inom byggsektorn

Innehåll

Introduktion	2
Omfattning	2
1. Lösningar för att minska plastavfallet från förpackningar och emballage.....	3
2. Materialåtervinningsbara plastförpackningar/emballage (Design for..... recycling)	4
3. Förpackningar/emballage av materialåtervunnen plast.....	6
Ställ krav på avfallsentreprenören	6
4. Sortering av återvinningsbara material.....	7

Introduktion

Offentlig sektor är en betydande aktör när det gäller inköp och användning av varor och tjänster som innehåller plastmaterial, exempelvis inom vård och omsorg, livsmedel, bygg och anläggning. Det finns en stor potential att vid offentlig upphandling styra inköp mot hållbara val som kan effektivisera resursanvändningen och minska miljöpåverkan från plast.

Byggsektorn driver på ett av de största flödena av plast i Sverige och genererar 150 000 ton plastavfall årligen. Relativt sett så utgör plastflöden genom byggprocessens olika skeden de mest betydande plastströmmarna i samhället även om dessa utgör en liten andel av den totala volymen materialflöden inom bygg-och anläggning. Plastmängden totalt ökar, men mängden plast som materialåtervinns ökar inte. Mindre än 1% av plastavfallet från bygg materialåtervinns idag. Ungefär hälften av allt plastavfall inom bygg är plastförpackningar och emballage.¹

Från september 2020 är det lagkrav på att bygg- och rivningsavfall ska källsorteras och det är högre krav på att förebygga sådant avfall.^{2,3} Byggsektorn beräknas stå för ungefär en tredjedel av allt avfall som skapas i Sverige och samhället vill öka återvinningen inom branschen. En mer hållbar plastanvändning inom byggsektorn som möjliggör en ökad återvinning och materialanvändning är därför av stor betydelse. I EU:s avfallsdirektiv finns ett mål som innebär att 70 procent av det icke-farliga bygg- och rivningsavfallet ska förberedas för återanvändning eller materialåtervinning senast år 2020.^{4,5} I EU:s avfallsdirektiv finns ett mål som innebär att 70 procent av det icke-farliga bygg- och rivningsavfallet ska förberedas för återanvändning eller materialåtervinnas senast år 2020.⁵

¹Nio plockanalyser av brännbart byggavfall (källa: Avfall Sverige 2019)

² <https://www.svenskforfattningssamling.se/sites/default/files/sfs/2020-06/SFS2020-601.pdf>

³ www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Avfall/Bygg--och-rivningsavfall/Nya-regler-forsortering-av-bygg--och-rivningsavfall/

⁴ www.regeringen.se/pressmeddelanden/2019/10/okade-krav-pa-atervinning-av-avfall-fran-bygg-och-rivning-ger-stora-miljovinster/

⁵ www.regeringen.se/4a94ef/contentassets/0a47758f973d42479536f290aa6da8ce/promemoria-genomforande-av-reviderade-eu-direktiv-pa-avfallsområdet.pdf

Omfattning

Hållbarhetskriterierna omfattar förpacknings/emballageflöden av plast i byggprocessens produktionskedje för olika entreprenadformer (totalentreprenad, utförandentreprenad) och alla byggnadstyper (nybyggnation och ombyggnation). Eventuella avgränsningar och undantag anges i respektive krav.

1. Lösningar för att minska plastavfallet från förpackningar och emballage

Mer cirkulära flöden av förpackningar och emballage ska möjliggöra materialåtervinning samt säkerställa att det inte uppstår ökat spill eller skadat gods.

Kontraktsvillkor, basnivå

Entreprenören ska under kontraktstiden tillhandahålla lösningar som minskar den totala mängden plastavfall från förpacknings- och emballagematerial utan att det leder till ökat spill eller transportskador.

Entreprenören ska i sitt anbud kortfattat beskriva hur denne avser att uppfylla kontraktsvillkoret eller hur denne planerar att uppfylla kontraktsvillkoret under kontraktstiden. Om entreprenören inte lämnar någon beskrivning, eller om beskrivningen är bristfällig kan anbudet förkastas.

Förslag till uppföljning

Granska leverantörens redogörelse i anbudet för hur kontraktsvillkoret kommer att uppfyllas. Lösningen ska under kontraktstiden visa att plastavfallet minskar utan att generera ökat spill eller transportskador samt främjar möjligheterna för materialåtervinning. Det kan exempelvis visas genom användning av returemballage, färre lager eller skikt av emballage, tunnare emballage, utfyllnadsmaterial (såsom frigolit, polystyren och dylikt) eller användning av återvunnen plast.

Under kontraktstiden kan uppföljning göras vid till exempel avstämningsmöten hur leverantören säkerställer att den totala mängden plastavfall från förpacknings- och emballagematerial minskar.

Information om hållbarhetskriteriet

Det här är ett funktionskrav, det vill säga ett krav som beskriver vad som ska uppnås istället för hur något ska uppnås. Fördelarna med sådana här krav är att de öppnar upp för olika tekniker, arbetsmetoder och produkter med nya lösningar för att uppnå en ökad resurseffektivitet. Kravet kan leda till nya innovationer som leverantören kan erbjuda och som resulterar i minskat avfall från förpackningar/emballage.

Vid utvärdering av kriteriet kan teknisk dokumentation eller beskrivningar genomgå där det ska framgå hur den förslagna lösningen minskar den totala mängden plastavfall. En demonstration eller presentation kan också användas för att tydligt visa på hur lösningen fungerar praktiskt.

Läs mer om att ställa funktionskrav

Kravet främjar mer cirkulära lösningar och sträcker sig utöver gällande lagstiftning som anges i förpackningsdirektivet (94/62/EG) och EU:s regler om hantering av förpackningar och ett minskat förpackningsavfall. Direktivet pekar till exempel på att

- förpackningar ska endast användas när det är nödvändigt
- volym och vikt ska begränsas till det som anses vara nödvändigt för att hålla en god säkerhet- och hygiennivå
- skadligheten för miljön ska begränsas genom val av de ämnen och material som används i förpackningen.

Motiv

Användningen av stora mängder förpacknings- och emballagematerial bidrar till stora mängder avfall. Syftet med hållbarhetskriteriet är att bidra till en mindre volym plastavfall och främja en ökad materialåtervinning och cirkularitet i samhället. En ökad cirkularitet kräver att förpackningsavfall kan användas

till nya förpackningar. Insamling och återvinning av plastförpackningar måste öka för att kunna nå satta mål. Förpackningar ska vara designade/konstruerade på ett sådant vis att förpackningen enkelt kan sorteras och materialåtervinnas. Från 2020 kommer mätpunkten för rapporteringen till EU att ändras, så att det som rapporteras som materialåtervinning visar det som faktiskt blir nya material.¹

Nya lösningar för att optimera mängden plastavfall från förpacknings- och emballagematerial bidrar därmed till resurseffektivitet genom minskad miljöpåverkan för den förpackade produkten.

När förpackning/emballage betraktas ur ett helhetsperspektiv behöver hänsyn tas till hur materialet kan återvinnas samt att spill och transportskador inte ökar.

¹<https://data.riksdagen.se/fil/214301F3-1627-41F7-B1BC-9A17C93D1F51>

2. Materialåtervinningsbara plastförpackningar/emballage (Design for recycling)

Förpackningar och emballage ska vara designade för materialåtervinning och bidrar därmed till mer cirkulära plastflöden

Teknisk specifikation, avancerad nivå

Entreprenören ska säkerställa att förpackningar och emballage ska vara designade för materialåtervinning.

Förpackningar, emballage och förslutningar av plast ska uppfylla följande:

- Plastförpackningen¹ samt eventuell förslutning² ska vara tillverkad av monomaterial av **en** av följande plaster alternativt enkelt separerbara³ delar av följande plaster:
 - Polyeten (PE)
 - Polypropen (PP)
 - Ofärgad Polyetentereftalat (PET)
- Förpackningen ska inte vara svart
- Etiketter på förpackningarna ska uppfylla ett av följande krav:
 - Etiketter ska vara av samma material som förpackningen
 - Om förpackning är av PET så ska etiketten vara av PP eller PE sam inte täcka mer än 40% av ytan
 - Etiketter ska vara möjliga att tvätta bort vid temperaturer lägre än 60°C samt inte täcka mer än 40% av förpackningens yta.

¹Plastförpackningen omfattar både hårda och mjuka plastförpackningar till exempel dunk, burk, storsäck, påse, tråg, krymp- och sträckfilm, styva plastband eller liknande.

²Förslutning omfattar: tejp, lock

³Separerbara delar avser förpackningsdelar som enkelt kan tas isär innan de lämnas till återvinning.

Förslag till bevis

Entreprenören ska på begäran kunna uppvisa något av exempelvis följande:

- Förpackningsspecifikation (inklusive dunk, burk, påse, och förslutning) som visar:
 - Vilka material som används i förpackning och förslutning
 - Förpackningens och förslutningens färg
 - Etikettens material
- Annan dokumentation som visar att kravet uppfylls

Förslag till uppföljning

Kontrollera/granska de uppgifter som entreprenören har lämnat i anbudet, exempelvis att angivna material i förpackningsspecifikationen är i enlighet med kravet.

Information om kravet

Kravet innebär att entreprenören i byggprocessens tidiga skeden säkerställer, i exempelvis krav "Material- och avfallshanteringsplan,¹ att leverantörer arbetar med materialåtervinningsbara förpacknings- och emballageflöden för att möjliggöra en ökad sortering av de volymer av plastflöden som utgör betydande plastflöden under byggprocessens olika skeden.

Kravet kan ställas tillsammans med krav "Källsortering av plastfraktioner i byggavfall".¹ Från september 2020 är det lagkrav på att bygg- och rivningsavfall ska källsorteras och det är högre krav på att förebygga sådant avfall, vilket kravförslaget ger stöd i vilka plastfraktioner som kan sorteras ut.

Kravet innebär att flerskiktspackningar (laminat) som består av olika plaster inte uppfyller kravet. Kravet innebär att endast förpackningar av monomaterial av PE, PP eller ofärgad PET uppfyller kravet.

¹ *Kravet är ett kravförslag som ingår i ett förslag på hållbarhetskriterier som främjar cirkulära avfallsflöden i byggsektorn som var öppet för synpunkter 23 november – 13 december.*

Motiv

Plastförpackningar och emballage används i stora mängder i byggprocessens olika skeden. Design för återvinning är en förutsättning för en cirkulär ekonomi, vilket också framhävs i EU:s plaststrategi¹. Det är viktigt att en förpackning designas för att kunna vara återvinningsbar och att producenter av förpackningar tar hänsyn till cirkularitet i designstadiet.

Genom att prioritera de produkter och plaster där det redan finns etablerade återvinningsystem kan stora miljövinster göras. Polyeten (PE), polypropen (PP) eller ofärgad, formbläst polyetentereftalat (PET) är plaster som kan återvinnas, när de används som monomaterial, i dagens system, se vidare om detta på www.ftiab.se. Svarta förpackningar eller mörka förpackningar är svårare att återvinna då de dels kan försvåra den optiska sorteringen, dels att den återvunna plasten får en infärgning som inte kan tas bort. Infärgad mörk förpackningsplast/emballage används ibland för att erbjuda produkten skydd för UV-ljus, vilket gör det önskvärt med fungerande återvinningsflöden för infärgade plastfraktioner.

Det optimala materialet för etiketterna är att de är av samma material som förpackningen, det vill säga en flaska i PP med en etikett i PP är enklast att återvinna. Det är dock inte alltid möjligt att kräva samma plastmaterial i flaska och etikett. Pappersetiketter bör också undvikas.

Förpackningar är det i särklass största användningsområdet för plast och mjuka plastförpackningar gjorda av olika typer av plastfilm är en av de snabbast växande förpackningstyperna.² Plastfilmer används till exempel i påsar, bärkassar och omslag. Inom industri och transport används krymp- och sträckfilm i hög utsträckning för att stabilisera, skydda och hålla samman gods. Orsaken till mjuka plastförpackningars popularitet är framförallt styrkan och flexibiliteten som plastfilmer uppvisar, i förhållande till sin vikt. Den vanligaste plastfilmen är gjord av polyeten, antingen lågdensitetspolyeten (LDPE) eller linjär lågdensitetspolyeten (LLDPE). Nästan en fjärdedel av all LDPE- och LLDPE-film som används i Europa används i livsmedelsförpackningar.

¹EU:s plaststrategi, januari 2018, http://ec.europa.eu/environment/waste/plastic_waste.htm

²IVL rapport C520, maj 2020, <https://www.ivl.se/download/18.1ffb6cf0171ce320af5698/1589370956491/C520.pdf>

3. Förpackningar/emballage av materialåtervunnen plast

Krav på förpackningar och emballage som tillverkas av materialåtervunnen plast ökar efterfrågan på marknaden och bidrar därmed till mer cirkulära flöden med minskat plastavfall.

Särskilda kontraktsvillkor, avancerad nivå

Entreprenören ska under kontraktstiden tillhandahålla sekundära och/eller tertiära förpackningar/emballage av minst 30% materialåtervunnen PCR (post consumer recycled) plast [ange vilken eller vilka varugrupper som omfattas].

Entreprenören ska under kontraktstiden tillhandahålla förpackningar och emballage av minst 30% materialåtervunnen PCR (post consumer recycled) plast i [en eller flera varugrupper.

Entreprenören ska i sitt anbud beskriva hur denne avser att uppfylla kontraktsvillkoret under kontraktstiden. Om entreprenören inte lämnar någon beskrivning, om beskrivningen är bristfällig kan anbudet förkastas.

Förslag till uppföljning

Granska entreprenörens redogörelse i anbudet för hur kontraktsvillkoret kommer att uppfyllas under kontraktet.

Följ upp uppgifter från entreprenören om vilken eller vilka förpackningar/emballage som innehåller återvunnen plast samt inom vilka varugrupper. Följ även upp teknisk dokumentation som visar minst 30% materialåtervunnen plast i den/de förpackningar/emballage som uppfyller kravet.

Följ upp vilket ursprung den materialåtervunna plasten har och att det framgår att den är post consumer recycled (PCR), det vill säga plast som använts för sitt ursprungliga syfte av konsument och därefter har återvunnits.

Information om hållbarhetskriteriet

Det här kravet är formulerat som ett särskilt kontraktsvillkor för att ge entreprenören incitament att arbeta med förpackningar inom stora varugrupper, och där krav kan ställas på innehåll av återvunnen plast i förpackningen. Innan kravet ställs inom en eller flera varugrupper bör en marknadsdialog genomföras för att säkerställa rimligheten i den procentsats som anges.

Läs mer om [tidig dialog här](#).

Motiv

I en cirkulär ekonomi ses avfallsmaterial som en resurs som kan cirkuleras. Genom att ställa krav på att förpackningen ska innehålla material återvunnen plast ökar efterfrågan på återvunnen råvara. Det kan i sin tur bli ett incitament för att materialåtervinna fler förpackningar efter användning.

PCR plast (post consumer recycled) är plast som använts för sitt ursprungliga syfte av konsument och därefter har materialåtervunnits. Användning av internt industrispill räknas alltså inte in i mängden materialåtervunnen plast i kravet. Att arbeta med att återta industrispill i processerna är dock fortsatt viktigt för att utnyttja resurserna mer effektivt.

Ställ krav på avfallsentreprenören

Krav på förpackningar och emballage som tillverkas av återvunnen plast driver en ökad efterfrågan på marknaden. En viktig förutsättning för att öka tillgången av återvunna material är att i upphandling av avfallsentreprenör ställa krav på att återvinningsbara material ska sorteras.

Detta krav kan ställas på anlitad avfallsentreprenör

4. Sortering av återvinningsbara material

Krav "Källsortering av plastfraktioner i byggavfall" kan tillämpas här. ¹ Från september 2020 är det lagkrav på att bygg- och rivningsavfall ska källsorteras och det är högre krav på att förebygga sådant avfall, vilket kravförslaget ger stöd i vilka plastfraktioner som kan sorteras ut. Se även motsvarande förslag kriterieförslag för vård och livsmedel.

¹ *Kravet är ett kravförslag som ingår i ett förslag på hållbarhetskriterier som främjar cirkulära avfallsflöden i byggsektorn och som var öppet för synpunkter 23 november – 13 december.*